

૭૨૯૯

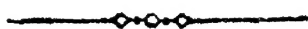

તપસ્વીજી માણેકચંદજી સ્વામી
પાસે શુદ્ધ કરાવેલ

/શ્રી સા મા ય ક.

તથા

શુદ્ધ શ્રદ્ધા સ્વરૂપ

શ્રી ચોરખંદર સ્થાનકવાસી જૈનશાળા
મારફત

શિખનારને ભેટ.

ગોસળીયા કપુરચંદરામજીતરફથી
ચોરખંદર.

પ્રત ૪૦૦૦.

સંવત ૧૯૫૫—સને ૧૮૯૯.

અમદાવાદ યુનિયન પ્રિ. પ્રે. કંપની લિમિટેડ.

શ્રી સા મા ય ક.

તથા

શુદ્ધ શ્રદ્ધા સ્વરૂપ.

શ્રી ચોરબંદર સ્થાનકવાસી જૈનશાળા
મારફત

શિ ખ ના ર ને ભેટ.

ગાસળીઆ કપુરચંદ રામજી તરફથી.
હાહા.

અશુભ કર્મકે હરણકું, મંત્ર ખડો નવકાર;
વાણી દ્વાદશ અંગમે, દેખ લીઉ તત્વ સાર.
એક અક્ષર નવકારરો, શુદ્ધ બણે જે સાર;
તે ખાંધે શુભ દેવરો, આયુષ અપરંપાર.

અમદાવાદ યુનિયન પ્રિ. પ્રે. કંપની લિમિટેડ.

❏ વિગતી.

આ પુસ્તક ધર્મ સંબંધી છે
માટે ઉઘાટે મોઢે તથા
હોવાને અજવાળે
વાંચવું નહીં.

ધર્મ બુદ્ધિવાળા મનુષ્ય હમેશાં
પારકી સ્ત્રીને માતા સમાન, પા-
રકા ધન્યને માટી સમાન અને
સર્વ પ્રાણીને પોતા સમાન
ગણેછે-ધન્યછે એવા ખરા
બહાદુરોને !!!

શિખનારને અગત્યની સુચના.

પ્રિય વાંચનાર ! અનંત કાટી જન્માંતરો નિરર્થક ગયા, અને છેવટે આ દુઃખમ કાળના ખેદકારક વખતમાં દેવતાને પણ દુર્લભ એવો આ મનુષ્ય ભવ પ્રાપ્ત થયો છે. હવે તારે શુભ કાર્યો કરી મોક્ષરૂપ નગરના ઘોરી રસ્તા ઉપર ચઢી જવાનો ખરેખરો વખત લાગ્યો છે, તે જો ખોઈશ અને આ સ્વપ્નાસરીખા તથા અસાર સંસારમાં કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર, માન, વિગેરે દુરાચરણોમાં જોડાઈને પ્રમાદમાં ખેરી રહીશ તો તારી શી ગતી થશે? ફરીને ક્યાં ક્યાં રઝળવું પડશે ! અને પાછા ચોરાશી લાખ જીવાજીતેનીના ફેરામાં પડી ફરી મનુષ્ય ભવ પામવાને ક્યારે શક્તિવાન થઈશ ? આ કાની દુનિયામાં કોઈ લાઈનથી, તું કોઈનો નથી. તેમજ સંસારી સુખ મધ્યગોદુવા સમાન, ક્ષણભંગુર સ્વપ્ના સરીખાં, દુર્ગતીના દાતાર અને ખોટાં છે; એ કહેવામાં ત્ર સુખ છે, બાકી ખરેખર દુઃખજ છે; અને આ ભવ અટવીના ફેરામાં તેવા દરેક સુખનો તેં અનુભવ લીધેલ છે, તેમજ દરેક સુખને ચુસી ચુસીને ફેંટા દીધેલ છે, માટે તેમાં તેમાં હવે તારે આશક્ત રહેવું યોગ્ય નથી;

કારણકે અનંતીવાર તેનો અનુભવ લીધો અને તેમાંજ
 મગ્ન રહી ચોરાશીલાખ જીવાયોનીમાં બ્રમણ ક્યું અને
 પરીણામે અત્યંત દુઃખ ભોગવ્યું. વાસ્તે એ પુદ્ગળીક
 ખોટાં તે દુઃખદાઇ સુખ તરફ વલણ ખેંચનાર મનોવૃ-
 ત્તિઓથી તુ હવે આડે રસ્તે દોરાઇ નજતાં, તેમના ઉપર
 પુણ્ય જય મેળવ અને તારી મનોવૃત્તિઓ તને દોરેનહીં
 એમ તેમના ઉપર અંકુશ રાખ; જેથીકરીને પરીણામે
 તેની તેજ મનોવૃત્તિઓ જે તને બવ સમુદ્રમાં ડુબાવી
 દેતી હતી તેજ તને સહાયરૂપ થઇને સપાટીપર લાવી
 તારકરૂપ થઇ પડશેજ. વળી પૃથ્વીના પતિઓ, મોટા
 મોટા રાજાઓ, ચક્રવર્તિઓ, વગેરે પોતાના રાજપાટ
 અને ભોગ વિલાસતજીને આ સંસાર છોડી ચાલ્યાગયા
 છે, અને જાયછે, એ બધા નજરે દેખેછે; માટે એવા
 ખોટા ક્ષણભંગુર નેસ્વપ્નાસરીખા સંસારમાં પૂર્વ પુન્યના
 સંજોગે શ્રી જૈનરાજ દેવ પ્રણિત સાચો ધર્મ તુંપામ્યોછે
 છતાં આત્માનો ઓદ્ધાર નહીં કરતો પછી ક્યારે કરીશ?
 હવે એવા ખોટા સુખમાં મગ્ની ન રહેતાં શ્રી જૈનરાજ
 દેવના વચન ઉપર પાકી આસ્થા રાખ, અને તેમણે
 દર્શાવેલ સિદ્ધારાગે તું ચાલ્યો જા. અને શુદ્ધ શ્રદ્ધારૂપ

પાયો મજબૂત નાખીને ધર્મ શુર દ્વારાએ શાસ્ત્ર બોધ હમેશાં સાંભળી અસહ્ય, કામ, ક્રોધ, મોહ, મદ, મત્સર જોભ વિગેરે વિગેરે દુરાચરણોનો ત્યાગ કરવા ખતતી તજવીજ રાખી દાન, શીયર્ગો, તપ, ભાવ, ક્ષમા, દયા વિગેરે વિગેરે અનેક સદ્ગુણો અહણુ કરીને સત્ય ધર્મનું ખરા ભાવથી આરાધન કર.

એ પ્રમાણે સત્ય ધર્મમાં પ્રવેશ કરવામાં પ્રથમ વિનય પૂર્વક જ્ઞાન અહણુ કરવું જોઈએ. વળી વિનય અને વિવેકથીજ જ્ઞાન ખરેખર ફળીભૂત થાયછે તેમજ ધર્મમાં વૃદ્ધિ થાય છે; તેમજ શ્રીજૈન ધર્મનું મૂળ એક વિનયને ખીજું સમકિત છે, માટે વિનય સહિત હમેશાં જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવાની શરૂઆતથીજ ટેવરાખવી જોઈએ, અને એ પ્રમાણે શુદ્ધ શ્રદ્ધા રૂપ મજબૂત પાયો નાખીને જ્ઞાનનો અભ્યાસ હમેશાં ચાલુ રાખવા દૃઢ નિશ્ચય કરી, પ્રથમ શ્રીસામાયકનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ, અને મૂળ પાઠની સાથે તેના અર્થ પણ જરૂર શીખવા જોઈએ; કારણકે પોપટીયા જ્ઞાનથી ધર્મસંબંધી ભાવાર્થ ખીજકુત્ત સમજી શકાતો નથી. માટે જે જે ધર્મ જ્ઞાન સંપાદન કરવું તેમાં પુરતું લક્ષ રાખી સ્થિર ચિત્તથી અભ્યાસ

કરવાનો મહાવરો રાખતાં હમેશાં યધાના અર્થ શિખવા પૂરતી કાળજી રાખવાથી બહોળો ફાયદો થાય છે.

સામાયક કરવાની રીતી લખી છે.

પ્રથમ મુદપતિ પડીવેહણ કરી બાંધવી, પથરણું બેઢને પાથરવું તથા ગોઠો રન્નેહરણો પડીવેહણ કરી રાખવો લઘુનિતનું ભાજન બેઢ રાખવું, પહેરવાનું કપડું હાથ પાંચનું રાખવું, ને ઝોઢવાનું કપડું હાથ સાડાપાંચનું રાખવું. પ્રથમ નવકાર ભણી તિખુત્તો, ઇરિયાવહિ તથા તરસઉતરીનો પાઠ ભણી ઇરિયાવહિનો તથા એક નવકારનો કાકસગ્ગ કરવો. અને લોગ્ગસ ભણી સામાયકની આજ્ઞા માગવી. અને સામાયક આદરવાની વિધિ ભણી ઉપર ત્રણ નમોથ્યુણું ભણવાં. તેમજ સામાયક પાળવામાં લોગ્ગસ સુધોજ ઉપર પ્રમાણે યધા પાઠ ભણી પાળવાની વિધિ ભણી ઉપર ત્રણ નમોથ્યુણું ભણવાં.

 આ પુસ્તક ધર્મ સંબંધી છે માટે ઉઘાડે મોઢે તથા હીવાને અજવાળે વાંચવું નહીં.

॥ શ્રી ગૌતમ ગુરુભ્યો નમઃ ॥

શ્રી સામાયક વૃત.

પાઠ ૧.

નવકાર મંત્ર.

નમો—નમસ્કાર હોજો.

અરિહંતાણું—કર્મરૂપ શત્રુઓને હણનાર એવા શ્રી
અરિહંત દેવને.

નમો—નમસ્કાર હોજો.

સિદ્ધાણું—સકળ કાર્ય સાધ્યાં એવા શ્રીસિદ્ધ ભગવાનને.

નમો—નમસ્કાર હોજો.

આયરિયાણું—છત્રીશ ગુણે કરી સહીત એવા શ્રીઆ-
ચાર્યજીને.

નમો—નમસ્કાર હોજો.

ઉવઝ્ઝાયાણું—શુદ્ધ સૂત્રાર્થ પોતે ભણે અને ખીજીને
ભણાવે એવા શ્રી ઉપાધ્યાયજીને.

નમો—નમસ્કાર હોજો.

લોએ—અઠી દ્વિપદ્ય લોકને વિંગ.

સન્નસાહુણું—સર્વ સાધુજીને જે જ્ઞાન, દર્શન, ચારીત્ર,
અને તપતા સાધનાર છે.

પાઠ ૨.

તિજ્જુતો અથવા વંદણા.

તિજ્જુતો—તથાવા.

આયાહિણું—મેહાય જોડી જમણાકાનથી ડાબા કાન
સુધી.

પયાહિણું—પ્રદક્ષિણા કરીને.

વંદામિ—વાંદુછું.

નમંસ્સામિ—(પાંચ અંગ નમાવી) નમસ્કાર કરું છું.

સક્કારેમિ—સત્કાર દઉંછું.

સમાણુમિ—સન્માન દઉંછું.

કલ્યાણું—હે સ્વામિ તમે કલ્યાણકારી છો.

મંગલં—મંગળકારી છો.

દેવયં—ધર્મદેવ સમાન છો.

ચેત્તયં—જ્ઞાનગુણસંપન્નછો. છકાયજીવને સુખદાયકછો.

પજ્જુવાસામિ—(મન, વચન, કાયાએ) સેવા કરું છું.

પાઠ ૩.

ધરિયા વહિ.

ધમ્મામિ—ધમ્મું છું.

પડિક્કમિઉ—પાપ કર્મથી નિવર્તવાને.

ધરિયા—રસ્તામાં.

વહિયાએ—ચાલતી વખતે (અગ્નિપણ્ણાથી.)

વિરાહુણાએ—(કોઈપણ જીવની) વિરાધના કરી હોય.

ગમણાગમણે—જતાં આવતાં.

પાણુક્કમણે—પાણી (હરકોઈ જીવને) કચર્યાં હોય.

ખીયક્કમણે—ખીજ કચર્યાં હોય.

હુરિયક્કમણે—ત્રીત્રી વનસ્પતિ કચરી હોય.

ઉસા—ઝાકળ, ઠાર.

ઉત્તિંગ—કીડીયારાં, વિગેરે જીવનાં દર.

પણુગ—પંચવર્ણી લીલદ્રુગ.

હગ—કાચું પાણી.

મટ્ટિ—કાચી માટી.

મક્કડા—કરોળીઆનાં પડ.

સંતાણા—કરોળીઆની જાળ.

સંક્કમણે—એ સર્વને કચર્યા હોય.

જેમેજવા—આ તથા ખીજ જે, કાઠ જવની, મેં

વિરાહિયા—વિરાધના કરી હોય, દુઃખ દીધું હોય.

એગંદિયા—એક ઇંદ્રિવાળા જવ પૃથ્વી પાણી વિગેરે.

એઇંદિયા—એ ઇંદ્રિવાળા જવ કોડા, પોરા વિગેરે.

તેઇંદિયા—ત્રણ ઇંદ્રિવાળા જવ કોડી મંદોડા વિગેરે.

ચઉરિંદિયા—ચાર ઇંદ્રિવાળા જવ માંખી તીડ વિગેરે.

પંચિંદિયા—પાંચ ઇંદ્રિવાળા જવ દેડકા વિગેરે.

અભિહયા—સામા આવતા હણ્યા હોય.

વત્તિયા—ધુળે કરી ઢાંક્યા હોય.

લેસીયા—ભોંય કે ભીંત સાથે મસજ્યા હોય.

સંઘાઈયા—એક ખીજ સાથે અથડાવ્યા હોય.

સંઘટ્ટિયા—થોડો સ્પર્શ કરી દુઃખ દીધું હોય.

પરીયાવિયા—સર્વ પ્રકારે પીડા ઉપજવી હોય.

કિલામિયા—કિલામના ઉપજવી હોય.

ઉદાવયા—ધાસડો પાડ્યો હોય.

- ઠાણા—રહેવાના ઠેકાણેથી.
 ઢિઠાણું—ખીજે ઠેકાણે.
 સંકામિયા—મુક્યા હોય.
 જીવિયાઓ—જીવતર થકી
 વવરોવિયા—ચુક્યા હોય, નાશ કર્યો હોય.
 તસ્સ—તે
 મિચ્છામિ દુક્કડં—ખોટું શ્રીધું મારે જીવે તે નિષ્ફળ
 થાઓ.

પાઠ ૪.

તસ્સ ઉત્તરી.

- તસ્સ—તેને (ધરિયા વહિમાં દર્શાવેલ પાપને.)
 ઉત્તરીકરણેણું—વિશેષ શુદ્ધ કરવા સાર.
 પાયછિત્તકરણેણું—જાગેજાં પાપનું છેદન કરવા સાર.
 વિસોહિકરણેણું—આત્માને વધારે નિર્મળ કરવા સાર.
 વિરસઙ્ગિકરણેણું—કપટ, નિયાણું, અને મિથ્યાત્વ, એ
 ત્રણ સલ્ય રહિત કરવા સાર,
 પાવાણું—અદાર પ્રકારનાં પાપ.
 કુમ્ભાણું—ઘાડ પ્રકારનાં અશુભ કર્મ. (એ સર્વને)

નિધાયણું—ઢાળવાને.

ઠાએ—અર્થે.

ઠામિકરેમી—એક ઠામે રહીને કરુંછું.

કાઉસસગ્ગાં—કાયાને હજાવવી નહીં તે (પરંતુ તેમાં)

અન્નથ—આટલી છુટ રાખુંછું.

ઉસસિએણું—ઉંચો શ્વાસ લેવાથી. ૧

નિસસિએણું—તીચો શ્વાસ મુકવાથી. ૨

ખાસિએણું—ઉધરસ આવવાથી. ૩

છિએણું—છીંક આવવાથી. ૪

જાંભાઠએણું—જગાસું આવવાથી. ૫

ઉડુએણું—ઓડકાર આવવાથી. ૬

વાયનિસગ્ગેણું—વાસરવાથી. ૭

ભમલિએ—ભમરી-ચકરી આવવાથી. ૮

પિત્ત, મુઝાએ—પીત ચડતાં (ઉત્તરી થવાને લીધે)

મુઝા આવવાથી. ૯

મુહુમેહિં—સુક્ષ્મ એટલે થોડુંક.

અંગ—શરીર.

સંચાલેહિં—હલવાથી. ૧૦

મુહુમેહિં—સુક્ષ્મ એટલે થોડુંક.

ખેલસંચાલેહિં—ખળખો વિગેરે આવવાથી, હ-
લવાથી. ૧૧

સુહુમેહિં—સુક્ષ્મ-થોડીક.

દિઠિસંચાલેહિં—આંખનીનજર (સ્થિર રાખતાંછતાં)
હલવાથી. ૧૨

એવમાધએહિં—એ આદી મનમાં ધાર્યાં હોય તે. ૧૩

આગારેહિં—આગાર એટલે છુટથી.

અભગ્ગો—ભાંગે નહિ.

અવિરાહિઓ—હાણિ પોહ્યાંચે નહીં.

હુજ્જમેકાઉસગ્ગો—મારો કાઉત્સર્ગ હોખે.

જાવ—જ્યાંસુધી.

અરિહુતાણું—શ્રી અરીહંત દેવને.

ભગવંતાણું—શ્રી ભગવંતજીને.

નમોક્કારેણું—નમસ્કાર કરે.

નપારેમિ—ધ્યાન મુકું નહીં. પાણું નહીં.

તાવ—ત્યાંસુધી.

કાયં—મારી કાયાને.

ઠાણેણું—એક ઠેકાણે સ્થિર રાખીને.

મોણેણું—મૌન્યપણે એટલે અખોલસહીને.

ઝાણુણું—ધર્મધ્યાને કરીનેએકાગ્ર ચિત્તે.

અપેપાણું—મારી કાયા તે સાવચ બેનગરૂપ આત્માને

વેાસિરામિ—હું તબ્દું છું.

આ ઠેકાણે ધરિયાવહીનો કાકિસગ્ગ કરવો તે નમો
અરિહંતાણું કહીને કાકિસગ્ગ પાળવો.

પાઠ ૬.

લોગસ્સ.

લોગસ્સ—જોકને વિશે.

ઉબ્બેયગરે—ઉદ્ધોત-પ્રકાશના કરનાર.

ધમ્મ—ધર્મ (તથા.)

તિથથયરે—તિથના સ્થાપનાર.

જિણે—રાગદ્વેષ છુટનાર.

અરિહંતે—કર્મરૂપ શત્રુને હણનારશ્રી અરીહંતદેવની.

કિત્તધસ્સં—કીર્તિ કરુંછું. સ્તુતિ કરુંછું.

ચઉવીસંપિ—ચોવીશે નીચકર તથા તે સિવાય

ખીજ પણ.

કેવલી—કેવળ જ્ઞાની.

ઉસભ—શ્રી રીખભદ્રેવ સ્વામી. ૧

મજિયંચ વંદે—શ્રીઅણ્ણનાથ સ્વામીને વાંદું છું. ૨

સંભવ—શ્રી સંભવનાથ સ્વામી. ૩.

મભિનંદણંચ—શ્રી અભિનંદન સ્વામી. ૪. વળી

સુમર્ધચ—શ્રી સુમતિનાથ સ્વામી. ૫.

પઉમપ્પલ—શ્રી પદ્મપ્રભુ સ્વામી. ૬.

સુપાસં—શ્રી સુપાર્શ્વનાથ સ્વામી. ૭.

જિણુંચ—રાગદ્વેપનાં છતનાર. વળી

ચંદ્રપ્પલુંવંદે—શ્રી ચંદ્રપ્રભુ સ્વામીને વાંદું છું. ૮.

સુવિહિંચ પુષ્કદંતં—શ્રી સુવિવનાથ સ્વામી(ખીખું
નામ પુષ્પદંત સ્વામી તેમને). ૯.

સિયલ—શ્રી શીતળનાથ સ્વામી. ૧૦.

સિજજંસ—શ્રીશ્રેયાંસનાથ સ્વામી. ૧૧.

વાસુપુજ્જંચ—શ્રી વાસુપુજ્ય સ્વામી. ૧૨.

વિમળ—શ્રી વિમળનાથ સ્વામી. ૧૩.

મણુંતં, ચ—શ્રી અનંત સ્વામી. ૧૪. વળી

જિણું—રાગદ્વેપના છતનાર.

ધર્મ—શ્રી ધર્મનાથ સ્વામી. ૧૫.

સંતિ ચ, વંદામિ—શ્રીશાંતીનાથ સ્વામીને વાંદું છું. ૧૬

કુંથું—શ્રી કુંથુનાથ સ્વામી. ૧૭.

અરં ચ—શ્રી અરનાથ સ્વામી. ૧૮. વળી

મલ્લિ—શ્રી મલ્લીનાથ સ્વામી. ૧૯.

વંદે—વાંદુછું.

મુણીસુવ્વયં—શ્રી મુનીસુવ્રત સ્વામી. ૨૦.

નમિજિણં ચ—શ્રી નમીનાથ સ્વામી રાગદ્વેષના

જીતનાર. ૨૧. વળી

વંદામિ—વાંદુછું.

રિઠતેમિ—શ્રી અરિઠતેમીઅથવા તેમનાથસ્વામી. ૨૨

પાસંતહુ—શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામી. ૨૩.

વદ્ધમાણુંચ—તે શ્રી વર્ધમાન સ્વામી (માહાવીર
સ્વામી). ૨૪.

એવંમએ—એ પ્રકારે મેં.

અભિથુયા—નામે કરી સ્તુતિ કરી; તે ચોવીસ
તીર્થકર કહેવા છે ?

વિહુય—ટાળ્યા છે.

રયમસા—કર્મરૂપી રજ મેલ.

પહીણજરમરણા—જરા અને મરણના દુઃખ ખ-
પાવ્યાં છે.

ચઉવીસંપિ—ચોવીશે તીર્થકર તથા ખીજ પણ.

જિણુવરા—જનંવર દેવ, સામાન્ય દેવજાની.

તિથ્યયરામે—તીર્થકર દેવ. મને

પસીયંતુ—પ્રસન્ન થાઓ.

કિત્તિય—શુભ વચન યોગે કીર્તી-સ્તુતિ કરુંછું.

વાંદિય—શુભ કાચ યોગે વંદણા કરુંછું વાંદું છું.

મહિયા—શુભ ધ્યાન યોગે કરી પ્રાપ્ત્યા.

જેએસોગરુસ—જે ભોક્તે વિષે.

ઉત્તમાસિદ્ધા—ઉત્તમ સિદ્ધ પદ પ્રાપ્ત્યા. તે સિદ્ધ
ભગવંતજી.

આરૂગ્ગં—સર્વ રોગ રહિત જે મોક્ષ તેને અર્થે

ખોહિ લાભ—સમક્રિત ખોષની પ્રાપ્તી અને

સમાહિ વર—શુદ્ધ ભાવ સમાધિ એ જે વાનાં પ્ર-
ધાન મુખ્ય તેમજ.—

મુતમં દિંતુ—ઉત્કૃષ્ટ તે મને આપો.

ચંદ્રેસુ—ચંદ્રમાથી અધિક.

નિમ્મલયરા—નિર્મળ હો.

આઠરથેસુ અહિયં પયાસયરા—મુર્ય થકી અ-
ધિક પ્રકાશ કરનાર હો.

સાગર વર—સમુદ્ર મોટા તેની પેરે.

ગંભીરા—ગંભીર હો.

સિદ્ધા—એવા હે સિદ્ધ ભગવાન !

સિદ્ધ—મુક્તિ પદ.

મમં દિસંતુ—મને આપો.

લોગસદહ્યા પછી પંચ અંગ નમાવી તિષ્ઠ્યુ-
ત્તાનો પાઠ ત્રણવાર ભણી ઉઠ એસતી વંદણા ક-
રવી. અને શ્રી ગુરુ આદિક પાસે સામાયકની આ-
જ્ઞા માગવી; અને ગુરુન હોયતો પૂર્વ તથા ઉત્તર દિ-
શા સન્મુખ ઉભા રહીને શ્રી મંદિર સ્વામીની આજ્ઞા
માગવી.

પાઠ ૬.

સામાયક આદરવાની રીત.

દ્રવ્ય થકી—(સમતા થકી ઉત્તમ વસ્તુનો સ્વભાવ
અહણુ કરવા આદ) કાયાયે.

સાવજ્જ જોગના—પાપ કર્મ કરવાની.

પચ્ચખાણુ—અંધી કરે છું.

ક્ષેત્ર થકી—જમીનથી.

આખા લોક પ્રમાણે—સર્વ લોક પ્રમાણે.

કાળ થકી—તેને વખત.

બેઘડી ઉપરાંત ન પાળું ત્યાંસુધી—બેઘડી ઉ-
પરાંત સ્થિરભાવ રહે ત્યાં સુધી.

ભાવ થકી—મારા શુદ્ધ અંતઃકરણે કરી.

છકેટીએ—છ પ્રકારે.

પચ્ચખાણુ—અંધી કરું છું.

કરેમિભતે—કરું છું હે પુણ્ય.

સામાયક—સમતારૂપ સામાયક. (તેમાં)

સાવજ્જ—પાપના.

જોગ—વ્યાપાર એટલે કામની.

પચ્ચખામિ—અંધી કરું છું.

જાવ—જ્યાં સુધી.

નિયમ—મર્યાદા કરી છે ત્યાં સુધી.

પજ્જુવાસામિ—સેવા ભક્તી કરું છું.

કુવિહું—મેં કરણે.

તિવિહેણું—ત્રણ જોગે.

નકરેમિ—હું પોતે પાપ કરું નહીં.

નકારવેમિ—શીઝ પાસે પાપ કરાવું નહીં.

મણસા—મનની કલ્પના કરીને.

વયસા—વચન બોલીને.

કાયસા—ધાયા પ્રવરતાવીને.

તરસભાંતે—તે સર્વ પાપ રૂપ વ્યાપારને હે પુણ્ય

પડિક્કમામિ—તજ્જું છું.

નિંદામિ—(તેવા પાપના કૃત્યને) ધિક્કારું છું—નિંદું છું.

ગરિહામિ—ગુરૂની સાક્ષીથી ગ્રહણ કરું છું.

અપ્પાણું—અશુભ જોગમાં જતા મારા આત્માને.

વોસિરામિ—તજ્જું છું.

પાટ ૭

નમોઽથુણું.

નમોઽથુણું—નમસ્કાર હોજો.

અરિહંતાણું—શ્રી અરિહંત દેવને.

ભગવંતાણું—શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજીને. તે ભગવંતજી
કેવા છે.

આધગરાણું—ધર્મની આદિના કરનાર છે.

તિથ્યચરાણું—ચાર તીર્થના સ્થાપનાર છે.

સયંસંખ્યદ્વાણું—પોતાની મેળે ખુઝ્યા. (ઉપદેશવિના)

પુરિસોત્તમાણું—પુરૂષમાંહે ઉત્તમ.

પુરિસસિહાણું—પુરૂષમાંહે સિંહ સમાન.

પુરિસવરપુંડરિયાણું—પુરૂષમાં ઉજ્જવળ પુંડરીક ક-
મળ સમાન.

પુરિસવરગંધહૃદયીણું—પુરૂષમાંહે પ્રધાન ગંધ હ-
સ્તી સમાન.

લોગુત્તમાણું—લોકમાંહે ઉત્તમ.

લોગનાહાણું—લોકના નાથ.

લોગહિયાણું—લોકના હિતકારી.

લોગપદ્ધવાણું—લોકને વિષે દીપક સમાન.

લોગપન્નજેયગરાણું—લોકમાંહે ઉદ્યોતના કરનાર.

અભયદયાણું—અભયદાનના દેનાર.

અખુદયાણું—જ્ઞાનરૂપ અક્ષુના દેનાર.

મગ્ગદયાણું—(ભુલ્યા બવીને)મોક્ષ માર્ગના બતાવનાર.

સરણુદયાણું—(ત્રિવિધ તાપનોડર રાખે તેને) શરણુના
દેનાર.

જીવદયાણું—સંજમરૂપ જીવતરનાં દેનાર.

ખોહિદયાણું—સમક્રિતરૂપ ખોધના દેનાર.

ધમ્મદયાણું—ધર્મના દાતાર.

ધમ્મદેસિયાણું—ધર્મનો ઉપદેશ દેનાર.

ધમ્મનાયગાણું—ધર્મના નાયક.

ધમ્મસારહિણું—ધર્મરૂપ રથના સારથી.

ધમ્મવરચાઉરંત—ધર્મને વિષે ચાર ગતિનો અંત કરવા માટે.

ચક્કવટ્ટિણું—ચક્રવર્તિ સમાન.

દીવો—સંસારરૂપ સમુદ્રમાં બેઠ સમાન.

તાણું—દુઃખના નિવારણ કરનાર.

સરણું—આધાર.

ગાઈ—ચારગતિમાં.

પઘઠા—પડતા જીવને (સંસારમાં ધસી પડતા જીવને આધારભૂત).

અપડિહ્યવરનાણું—કોઈ પદાર્થથી અટકે નહીં એવા પ્રધાન જ્ઞાન તથા

દંસણધરાણું—દર્શનના ધરનાર.

વિયદ્ધઉમાણું—છદ મસ્તપણું ગયું છે.

જિણાણું—રાગદ્વેષને જીતનાર.

જીવિયાણું—જીનને જીતાવનાર.

તિન્નાણું—ભવરૂપ સંસાર સમુદ્રના તરનાર.

તારયાણું—ખીજનને તારનાર.

બુદ્ધાણું—પોતે તત્ત્વ જ્ઞાનના જાણનાર.

બોહિયાણું—ખીજનને તત્ત્વ જ્ઞાન સમજાવનાર.

મુક્તાણું—પોતે મુક્તાણું (બહારતથાઅંતરના બંધનથી)

મોચગાણું—ખીજનને મુક્ત કરનાર.

સવ્વન્નુણું—સર્વ જ્ઞાની.

સવ્વદરિસિણું—સર્વ પદાર્થના દેખનાર,

સિવ—ઉપદ્રવ રહિત.

મયસ—અચળ.

મરૂય—રોગ રહિત.

મણુંત—મરણુ રહિત.

મખય—ક્ષય રહિત.

મવાખાહ—બાધા પીડા રહિત.

મ પુજુરાવંતિ—ફરી અવતરવું નથી એવી,

સિદ્ધિ ગમ્મ—સિદ્ધની ગતિ.

નામધેય—એવું અમર નામ.

ઠાણુંસંપત્તાણું—એવું સ્થાનક તમે પામ્યા છો.(તેને)

નમો—મારો નમસ્કાર હોજો.

જિજ્ઞાસુ—કર્મરૂપી શત્રુને જીતનારને.

જિયભયાસુ—સાત ભયના જીતનારને.

પહેલું નમોઽયુજ્યું શ્રીસિદ્ધ ભગવંતજીને કહેવું. બીજું શ્રી અરિહંત દેવને કહેવું. તેમાં ઠાણું સંપતાણું તે ગદ્યે ઠાણું સંપાવિઉ કામાણું કહેવું તે પંચીના બોલ કહેવા નહીં. ત્રીજું નમોઽયુજ્યું પોતાના ધર્માચાર્યને કહેવું તે આ પ્રમાણે:— ત્રીજું નમોઽયુજ્યું મમ ધર્મ આચરિયસ્સ ધર્મ ઉવદેસગસ્સ વંદામિણું ભગવન તથ્ય ગયં એહ ગએતિકટ્ટુ વંદંતિ નમંરસંતિ તિષ્ણુતો—જવ પણુવાસ્વામિ.

પાઠ ૮.

સામાયક પાળવાની વિધિ.

દ્રવ્યથકી સાવજ્ઞેગના પચખાણુ કર્યા હતાં તે પુરાં થયાં તે પાળુછું, ક્ષેત્રથકી આખાક્ષેત્ર પ્રમાણે કાળથકી બેઘડી ઉપરાંત ન પાળું ત્યાં સુધી ભાવથકી છ કોટીએ પચખાણુ કર્યા હતાં તે પુરાં થયાં તે પાળુછું.

એહવા નવમા સામાયક વૃતના—ઉપર વિ.

ધિ મુજ્ય આદરેન્ના સામાયક વૃતને વિષે.

પ્રિયઅમ્બયારા—પાંચ અતિચાર.

જાણિયવ્વા—જાણવા (પણ)

નસમાયરિયવ્વા—આચરવા નહીં.

તંજહા—જેમ છે તેમ.

તેઆસોઊં—તે કહુંછું.

મણદુપ્પણિહાણે—મન માહું પ્રવર્તાવ્યું હોય.

વયદુપ્પણિહાણે—વચન માહું પ્રવર્તાવ્યું હોય.

કાયદુપ્પણિહાણે—કાયા માઠી પ્રવર્તાવી હોય.

સામાયસ્સસસઠ—મારું સમતા ૩૫ સામાયક.

અકરણયાએ—જરાજર કીધું કે નહીં તેના ખ.

બર રહ્યા નહોય.

સમાયસ્સઅણવઠિયસ્સસઠકરણયાએ—સામા.

યંક પુરું થયા વિના પાળ્યું હોય.

તસ્સ—તે (સર્વ દુષ્ટકૃત્ય).

મિઅઠામિ, દુક્કડં—(ખોટું કીધેલું નિષ્ક્રિય)

થાએ) તેનો પશ્ચાતાપ કરુંછું.

સામાયકમાં દસ મનના, દસ વચનના, બાર

કાયાના એ બત્રીશ દોષ માંહેનો જે કોઈ દોષ સા-
ચો હોય તે મિચ્છામિ દુકકડં.

સામાયકમાં સ્ત્રી કથા, ભત્ત કથા, રાજ ક-
થા, દેશ કથા એ ચાર કથામાંની કોઈકથા કરી હો-
ય ને દોષ લાગ્યો હોય તો મિચ્છામિ દુકકડં.

સામાયકમાં આહાર સંજ્ઞા, ભય સંજ્ઞા, મૈથુન
સંજ્ઞા, પરિગ્રહ સંજ્ઞા, એ ચાર સંજ્ઞામાંની કોઈ-સંજ્ઞા
થઈ હોય ને દોષ લાગ્યો હોય તો મિચ્છામિ દુકકડં.

સામાયકમાં અતિક્રમ—સામાયકમાં પાપ કર-
વાનું મન કર્યું હોય.

વ્યતિક્રમ—પગલું ભર્યું હોય.

અતિચાર—તે વસ્તુનો સ્પર્શ કર્યો હોય.

અણુચાર—ભોગ ઉપભોગ કર્યો હોય.

જાણુતાં અજાણુતાં મનવચન કાયાએ કરી
પાપ દોષ લાગ્યો હોય તો મિચ્છામિ દુકકડં.

સામાયકમાં કાનો, માત્રા, મીઠું, પદ, અક્ષર,
ઓછું, અધીકું વીપરીત બણાણું હોય તો અનંતા
સિદ્ધ કેવળી ભગવંતજીની સામે તરસ મિચ્છામિ
દુકકડં.

સામાયકસમકાએણું—સામાયક કાયા વિગેરે ત્ર-

ણુ શુભ જોગથો.

દ્વાસિયં—અંગીકાર કર્યું.

પાલિયં—તેવું પાળ્યું.

સોલિયં—શુદ્ધ કર્યું.

તિરિયં—પાર ઉતાર્યું.

કિત્તિયં—(વળી) કીર્તિ કીધી.

આરાહિયં—આરાધના કીધી (તેમ છતાં).

આણાએ—વિતરાગદેવની આગ્રાથી.

આણુંપાલિતા—ઉલટું પાળ્યું હોય.

નભવઇ—તે પ્રમાણે ન વરતાયું હોય.

તરુસમિચ્છામિદુક્કડં—જે દોષ લાગ્યા હોય તે

નિષ્કૂળ થાઓ.

સામાયક વિધિએ લીધું, વિધિએ પાળ્યું, વિ-
ધિએ કરતાં અવિધિએ થયું હોય તો મિચ્છામિ દુક્કડં.

એક ધડી આધી ધડી, આધીદ્વમેં આધ;

તુલસી સંગત સાધકી, હરે કાટી અપરાધ.

સામાયકનું ફલ.

દવસ દિવસે લલ્લલ્લ, ॥

દેઈ સુવલ્લલ્લ લ્લલ્લલ્લ એગોઃ ॥

એગો પુળ સામાઈલ્લ, ॥

કરેઈન પલ્લુલ્લલ્લ તલ્લ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—કોઈ પુરુષ દિન દિન પ્રત્યે લાખ ખાંડી સુવર્ણ આપે છે, અને કોઈ પુરુષ શુદ્ધ પ્રણામ રાખીને સામાયક કરે છે; તો તે સામાયક કરનાર પુરુષની તુલ્યતા-જરોજરી કરવાને સુવર્ણ આપનાર પુરુષ થતો નથી-અર્થાત સામાયકનું ફળ વિશેષ છે.

સામાયક એ શ્રેષ્ઠ ક્રિયા છે. તે વ્રત ઉદય આવતું મહા દુર્લભ છે. દેવતાઓ પણ પોતાના હૃદયમાં સામાયકની સામગ્રી મેળવવા ઇચ્છા કરે છે કે જો માત્ર જે ઘડી સામાયક કરવું ઉદય આવે, તો માંડે દેવપણું સફળ થાય. તો પછી શ્રાવણાએ આ રત્ન-ચિંતામણી સમાન મનુષ્યભવ પામીને શુદ્ધ સામાયક કરવા ઉદ્યમવંત થવું એ ખાસ જરૂરનું છે.

વળી આ સંસાર સ્વપ્ના સરીખો છે. દેહ ક્ષણ
 ભગુર છે, અને કાળનો ભરસો નથી. વિગેરે બાબતો
 ધ્યાનમાં લઈ, તેમજ બળતામાંથી જે નીકળ્યું તે
 આપણું છે એ યાદ રાખી, દરેક સમજી માણસે જે
 દીવસ વધુ ન બને તે દીવસે એક સામાયક તો શુદ્ધ
 બાવથી-તેમજ મન સ્થિર રાખીને અવશ્ય કરવા
 કાળજી રાખવી જોઈએ; અને એ જે ધડી શાંત
 મનથી શાસ્ત્ર શ્રવણ અગર ધર્મનો અભ્યાસ ખરા
 દીલથી કરવો જોઈએ; તેમજ એ વખતે આજસ,
 વિકથા, આદિ ધ્યાન વિગેરેથી મુક્ત રહેવા પુરતી
 કાળજી રાખવી જોઈએ; કારણકે બાકીનો વખત એવા
 સંસારી જંગલોમાં ગાળવાનો છે જ.

વળી કહ્યું છે કે:—

સામાર્થ્યં તુકાઁ; ગિહકજ્જંજોવીચિંતયેસઠ્ઠો,॥
 આતરુદેવ ગઘો; નિરથયતસ્સ સામાર્થ્યં: ॥૧॥

જે માણસ આદિ રોડ ધ્યાનને વશ પડી સામા-
 યક કરે અને સામાયકમાં ધર સંબંધી સાવધ કામ
 ચિંતવે તેનું સામાયક નિર્થક હોય.

માટે દીવસ વિગેરેનો સમગ્ર ભાગ અશુભ ક્રિયા પાપારંભ અશુભ ધ્યાન વિગેરે સંસારી કાર્યોમાં ગાળવાનો છે, તેમાં ન બને તેટલો વખત બચાવી તે વખતમાં સામાયક આદી શુભ ક્રિયાઓ કરવી તે સંસારનો ક્ષય કરવાના સાધનરૂપ છે, ધર્માધિજનોની એ મુખ્ય ફરજ છે, શ્રાવકોની એ આસ કરણી છે અને તેનાથી ઘણા પ્રકારના લાભની પ્રાપ્તિ છે. વળી સામાયક એ મુતી ભાવતી વાનઘી-નિશાની છે; અનાદિકાળના સંસાર પરીભ્રમણ થકી વિશ્રામ કરવાનો રૂડો ઉપાય છે; માટે ભવ્યજનોએ આત્મા સ્વરૂપ સન્મુખ ચેતના કરીને, તેમજ સદગા પાપ કર્મ ત્રિ-કરણ જોગે તજીને વધુ ન બને તે દીવસ એક સામાયક તો મન સ્થિર રાખીને અવશ્ય કરવીજ જોઈએ.

સામાયક કરતાં મનના-વચનના તથા કાયાના મળી બત્રીસ દોષ લાગે છે; માટે એ જરૂરી બાબતમાં નિરંતર ઉપયોગ રાખવો. તે બત્રીસ દોષ નીચે મુજબ. (વધુ ખુલાસો ગુરૂ સમાગમથી મેળવવો.)

મનહુર છંદ.

સામાયક કરવાથી, કોણ તર્ક ? કળ શું છે ?
 એમ ધારો તેહ અવિવેક દોષ જાણવો.
 સામાયક કરે તો તો, માણસો વખાણે મને;
 એમ ધારો તેહ યશો વાંચ્યા દોષ માનવો.
 ધનની ઇચ્છાએ કરો, ધન વાંછા દોષ તેહ;
 ગર્વ માટે કરો ગર્વ દોષ તે પીછાનવો.
 નીદા થકી ડરી કરો, તેહ ભય દોષ છેજ;
 નિદાન દોષ પુત્રાદીક વાંચ્યાથી પ્રમાણવો.
 સામાયકતણું કળ, હશે કે નહીંજ હોય;
 એમ જે વિચારવું તે શંકા દોષ જાણવો.
 કરો ક્રોધથકી કાંતો, કર્યા પછી ક્રોધ કરો;
 આઠમો કપાય દોષ એહને પીછાનવો.
 વિનયને વીસરીને, સામાયક જે કરો તો;
 તેહ અવીનય દોષ નવમો પ્રમાણવો.
 ભક્તિ કે ઉમંગ વિના, બહુ માન દોષ આવે;
 મનના એ દશ દોષનો સમુહ જાણવો.

સામાયકમાં વચનના દશ દોષ.

દોહરો.

સહસ્રા, હાસ્ય, અશુદ્ધને, વિકથા, ક્લેશ, કુખોલ;
મુણ મુણ પછી સંક્ષેપ છે, ઉપેક્ષ પછી કુખોલ.

સામાયકમાં કાયાના બાર દોષ.

દોહરો.

અયોગ્ય રીતે બેસવું, આગસ ધરવી અંગ;
દ્રષ્ટી જ્યાં ત્યાં ફેરવો, આસનનો નહીં ઢંગ.
ઝોઠીંગણુ ઢઈ બેસવું, નિંદ્રા લેવી જમ;
પાપ ક્રિયા કરવી કિંવા, સંજ્ઞા કરવી એમ.
અંગ સંકોચો કે વળી, અંગ પ્રસારો બાઈ;
પ્રજ્ઞ સંકોચો કે વળી, અંગ મેલ ખેરાય.
ટચાકડા વગાડવા, આંગળીઓથી જોડ;
હાથ ગળામાં નાખવો, દોષ બાર છે એક.

કાઉતસર્ગ કરતાં ટાળવાના દોષ.

૧. સોડાની પેટે એક પગ હંચો અને એક પગ
વાંકો રાખવો.

૨. વાયરાથી વેલડી હાથે તેમ શરીર હલાવવું.
૩. થાંભલા-ભીંત વગેરેને ઓઢીંગણુ દેવું.
૪. કાગડાની પેઠે ચારે ગમ આંખના ડોળા ફેરવવા.
૫. વાંદરાની પેઠે આમ તેમ જોઈ હોઠ ફડફડાવવા.
૬. નવી પરણેલી સ્ત્રીની પેઠે માથું નીચું રાખવું.
૭. થંડી આદીકના ભયથી સર્વ અંગ વસ્ત્રવડે ઢાંકી રાખવું.
૮. આળાવા ગણુતાં મુંગાની પેઠે હું હું કરવું.
૯. ખડખડાટ ફરી આળાવા ગણુવા.

વિગેરે—વિગેરે.

વંદન કરતાં ટાળવાના દોષ,

૧. આદર સન્માન વિના વંદન કરવું.
૨. મદ અહંકારમાં ત્રિષ્ટપણે અક્રૂર થઇ વંદન કરવું.
૩. ઘણા સાધુજીને એકી વખતે સાથેજ વાંદવું.
૪. નાનહાતે ન વાંદતાં ક્રૂર મોટા સાધુજીનેજ વાંદવું.
૫. જ્ઞાનાદિક આમનાઓ લેવાની વાંચ્છાએ વાંદવું.

વિગેરે—વિગેરે.

શુદ્ધ શ્રદ્ધા-સમકિત.

જેમ નાનાંયા મોટાં દરેક બાંધકામ અથવા બીજી વસ્તુને સ્થિર-મજબુત રહેવા માટે પાયાની અથવા બીજા આધારની જરૂર છે તેમ ધર્મરૂપ ભવ્ય મંદિરનો આધારભૂત પાયો શુદ્ધ શ્રદ્ધા છે. બ્યાંસુધી શુદ્ધ સમકિત દ્રઢપણે કાયમ ટકી શકશે નહિં, ત્યાં સુધી ધર્મરૂપ મંદિરની સ્થિતિ નિર્ભયપણે નભી શકવાની નથી; એટલે કે શુદ્ધ સમકિત વગરની દરેક ધર્મકરણી નિર્જીવ-દમવગરની છે; વાસ્તે શુદ્ધ શ્રદ્ધા એટલે શું ? અને તેની દ્રઢતા શી રીતે રાખી શકાય તે દરેક-સુમનને જાણુવા તેમજ તે મુજબ વર્તવાની કેટલી જરૂર છે તે આ ઉપરથી સેહેજ સમજી શકાશે.

વળી સુરુ આવકે ધર્મમાં પ્રવેશ કરતી વખતે શુદ્ધ શ્રદ્ધારૂપ રત્ન પ્રથમ હાથ કરવાની અવશ્ય જરૂર છે, કારણ કે તેના આલંબનથી ધર્મ સંબંધી દરેક કાર્ય ફળીભૂત થઈ શકે છે એટલુંજ નહીં પણ આવકના યથાર્થિત લક્ષણો મહત્ત્વ કરવાને તે લાયક બની શકે છે. હાખલા તરીકે જેમ

નાગમણિ અહણુ કરનાર ગમે તેટલા અગાધ જ-
ળમાં પણ રસ્તો મેળવી સ્વેચ્છાનુસાર ગમન કરી
શકે છે તેમ સમક્ષિતરૂપી અમુલ્ય રત્નવડે આ
ધોર સંસાર સમુદ્રમાં ગમે તે જગાએ અને ગમે
તેવી સ્થિતિમાં પણ ધર્મરૂપ મહાન સ્થંભ દ્રઢપણે
હાથ રાખવાને જીવ શક્તિવાન થશેજ.

પરંતુ સમક્ષિત એટલે શું ? તે પ્રથમ જાણ્યા
સિવાય એવું અમુલ્ય રત્ન શોધી કાઢવાને કોઈ
ઉદ્યમ કરી શકે નહીં માટે શુદ્ધ શ્રદ્ધાનું સ્વરૂપ
સંક્ષેપમાં આંહી વર્ણવેલ છે અને વિશેષ ખુલાસો
તેમજ અનુભવ ગુરુ સમાગમ વિગેરેથી મેળવી તે
પ્રમાણે કાળજીથી વર્તવાની દરેક સુઝ જનની ખાસ
કરજ છે. હવે સમક્ષિત એટલે:—

‘સત્તદેવ, સત્તગુરુ, અને સત્તધર્મ એ ત્રણે તત્ત્વોને
યથાર્થ જાણી, તેનું ખરા ભાવથી આરાધન કરવાથી
જ જીવનું કલ્યાણ થાય છે એમ જ્ઞાનથી નિશ્ચે માની,
તેની દૃઢતા કરીને એ ત્રણે તત્ત્વો પાપત શુદ્ધ શ્રદ્ધા
રાખવી એ શ્રદ્ધા-સમક્ષિત-અને દર્શન એ ત્રણે તા-
મથી ઓળખાય છે.

ભવ્ય જીવોએ ધર્મમાં પ્રવર્તન કરતી વખતે ઉપર પ્રમાણેની શુદ્ધ શ્રદ્ધા દ્રઢ કરવાની અવશ્ય જરૂર છે. કારણ કે ધર્મનો મૂળ પાયો તે સમકિત છે. જો શ્રદ્ધા શુદ્ધ છે, તો પછી ધર્મ ક્રિયા થોડી બની શકે તો પણ તે બહુ ફળદાયક થાય છે; અને શુદ્ધ શ્રદ્ધા વિના જ્ઞાન-ધ્યાન-ક્રિયા વિગેરેથી ફક્ત શુભ કર્મ અંધાય છે, પણ તેથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થતી નથી.

વળી શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે:-ધણા પ્રકારના શાસ્ત્રો ખાણુતાં છતાં પણ સમકિત વિના જીવ પૈડાની ના-ભીમાં લાગેલા આરાની માફક સંસાર અટવીમાં ભમે છે. તેમજ કહ્યું છે કે:—

જે પુરુષથી ક્રિયા અનુષ્ઠાન બનતા નથી પણ તે સુદૈવ-સુગુર અને ક્ષમા દયા તથા વિનય મૂળ શ્રી જૈન ધર્મ ઉપર દ્રઢ પ્રીતિ રાખી શ્રદ્ધાવંત છે તે મોક્ષ જવાને પાત્ર છે.

વળી કહ્યું છે કે:—

जसक्रेतं किरइ अहवानसके इतहयेसद्वहइ;
सद हमाणो जीवो पावाइ अय रामरंठाणं॥१॥

ભાવાર્થ:—હે જીવ ! તું ક્રિયા કરી શકે તો કર,

અને જો ક્રિયા ન બની શકે તો પણ જો શ્રી વિતરાગે
ધર્મ કહ્યો છે તેવી રીતે સદહજ્જે—અર્થાત સદહજ્જા શુદ્ધ
રાખજે. કેમકે સદહજ્જા શુદ્ધ રાખનાર જીવ અ-
જરામર સ્થાનક (મોક્ષ) પામે છે.

વળી શુદ્ધ શ્રદ્ધા વિના જ્ઞાન-ધ્યાન-ક્રિયાએ ફક્ત
પુન્યના કારણ છે. પણ તેથી સકામ નિર્જરા થતી
નથી. ચાહે તેટલું વ્યવહારથી કષ્ટ ક્રિયા કરે, સાધુ
પંચ મહા વ્રતપાળે, શ્રાવક આરવ્રત પાળે, પણ શુદ્ધ
શ્રદ્ધા વિના મોક્ષ પ્રાપ્તિ થતી નથી; અને તેવી ક-
રણી રૂપ સાધુના પંચ મહાવ્રત તથા શ્રાવકના આર-
વ્રત તો અમવ્ય જીવને પણ ઉદય આવે, એટલુંજ
નહીં પણ એવા મુહુર્તનો મેરૂ પર્વત જેવડો ઢગત્રો
થાય તેટલાં ચારિત્ર, એવી ક્રિયા સહીત, આ જીવે
પાળ્યાં પણ જીવની ગરજ સરી નહીં,—મતલબ કાર્ય-
ની સીદ્ધિ થઈ નહીં; મોક્ષપદ પ્રાપ્ત થયું નહીં; અને
એવાં ચારિત્રો ધણી વખત પાળ્યાં છતાં ધણા જીવો
નર્ક ત્રીજંચ તથા છએકાયમાં ભમ્યા કરે છે.

પણ તેથી ઉત્તરું ધણા જીવો એક ભવમાં શુદ્ધ
સદહજ્જા કરી, તત્ત્વ માર્ગ પામી, શ્રદ્ધાવંત થઈ, ને થો-

ડાળ ભવમાં મોક્ષ ગયા છે ! જાય છે. અને જશે.

કલું છે કે:—

સમ્મતપત્ત જીવાઃ નીરયાતિરિય નહુંતિ કશ્ચાપિ
સુહમાણ સેદેવંહિઃઉપ્પજ્જિત્તા સિવં જંતિ ॥૧॥

(ક્ષાયક) સમકિત પામેલા જીવો કદી પણ (પૂર્વે
અંધ પડ્યો ન હોયતો) નારકી કે તીર્થંચ થતા નથી
પણ સારા મનુષ્ય અને દેવતા પણ ઉત્પન્ન થઈ અંતે
મોક્ષ ગતીને પામે છે. માટે:—

 ભવ્ય જીવોએ સુદેવ-સુગુર અને ક્ષમા
દયા તથા વિનય મૂળ શ્રીજૈન ધર્મ ઉપર દ્રઢ શ્રદ્ધા
રાખી એટલે શુદ્ધ શ્રદ્ધાવંત થઈને પછી પોતાની ય-
થાશક્તિ પ્રમાણે જ્ઞાન-ધ્યાન-ક્રિયા વગેરે ધર્મ કર-
ણી કરવાથી તે બહુ જગદાયક નીવડે છે અને તેથીજ
છેવટે મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેમજ કલું છે કે:—

ધર્મકરણી થોડી થાય તો હરકત નહીં પણ
ક્રિયા અનુષ્ઠન કેમ કરવાં ? તેમાં કેવા અતીચાર
લાગે છે ? શું શું દોષ લાગે છે ? તેમજ જે મુળ પાઠ
બાણરામાં આવે છે તેનો ભાવાર્થ શું છે ? વિગેરે બં-
રાબર સમજીને એક ચિત્તથી-શાંત મને અને શુદ્ધ

ભાવથી વિનય પૂર્વક ક્રિયા કરવામાં તેમજ બહુવા
ગણુવામાં આવે તો તે બહુજ ફળપ્રાપ્ત નીવડે છે.

સત્તદેવ, સત્તગુરુ અને સત્તધર્મ વિષે:—

૧. જેનામાં કાંઈ પણ દોષ ન હોય (એટલે હવે
પછી દરસાવેલ અઢારે દોષ રહિત હોય) તેજ સત્તદેવ.

૨. પોતે કંચન—કામની રહિત હોય તેમજ નિર-
લોભી અને નિરલાલચી હોય અને આ અધોરદુઃખ-
મય સંસારમાં ભવ્ય પ્રાણીઓને ધર્મરૂપ નૌકામાં બે-
સાડી ખરે અને સિદ્ધે રસ્તે લઈ જઈ મોક્ષનગરીના
ખંદેરે પહોંચાડવા શક્તિવાન થાય એવા જે નિઃશ્ચય
મહાત્મા તેજ સત્તગુરુ.

૩. જે દુર્ગતીમાં જવા ન દિએ અને દયામૂળ-
ક્ષમામૂળ તથા વિનયમૂળ હોય તે જ સત્તધર્મ કહે
છે કે:—

દાહરો.

દયા ધર્મકો મૂલ છે, લરકમૂલ અભિમાન;
તુલસી દયા ન છાંડિયે, જખલગ ઘટમેં પ્રાણ.

કરોડો કહ્યાણીની કરનારી, દુર્ગતિ અને દુઃખને
દૂર ખસેડનારી તથા સંસાર સમુદ્રથી તારનારી એક
જીવદયા જ છે.

વળી મહાભારતમાં પણ કહ્યું છે કે:-અહિંસા એ
જ ઉત્તમ ધર્મ, ઉત્તમદમ, ઉત્તમદાન તથા ઉત્તમ તપ છે.

હરિગીત છંદ.

જો સાધવા શુભ મોક્ષ પદને, જૈન ગંધુ આદરો;
આરાધવા એ ત્રણે તત્ત્વો, પ્રસિદ્ધ જે મારગ ખરો.
સુદેવને સુગુર છે, સુધર્મ પણ સંગે રહે;
એ ત્રણે તત્ત્વોનો જીનેશ્વર, ભેદ યુક્તિથી કહે.
સુદેવ અઘારે દોષથી, જે રહિત તે અરિહંત છે;
વર્જિત ઉપાધી જન્મ મરણાદિક જરાથી અંત છે.
અક્ષય, અચળ, અવિનાશી આદિ, અષ્ટ ગુણોથી ભર્યા;
અલખ નિરંજન સિદ્ધ ભવ દુઃખ ભંજણાદિ પણ ખરા.
સુગુર સત્યાવીશ ગુણોક્ત, સુમોધના દાતાર છે.
યતી ધર્મ દશ વિધ, પંચ મહાવૃત, પુર્ણ પાલણુકાર છે.
સુધર્મ તે શ્રી કેવળી, સિદ્ધાંત મત અનુસારથી;
સુઆત્મભાવે માનવો, સદ્ધર્મ સદ વિચારથી.
એ ત્રણે તત્ત્વોનું સુખદ શરણું, ભવ્ય જીવ ઉરે ધરો;

મન વચન કાયા સ્થિર કરો તો, મોક્ષ પંથે વિચરો.

આદેહ દુર્લભ મનુષ્ય પામી, પ્રમાદો પ્રેમે તજો;

જનદાસ કહે સુમુક્તિ મળશે, જો પ્રભુ ભાવે ભજો.

 સત્તદેવ તે શ્રી તિર્થેકર દેવ અઢાર દોષ ર-
હિત છે તે અઢારદોષના નામ:—૧ અજ્ઞાન ૨ ક્રોધ
૩. મદ. ૪. માન. ૫. માયા. ૬. લોભ. ૭. રતિ.
૮. અરતિ. ૯. નિંદ્રા. ૧૦. શોક. ૧૧. અસલ.
૧૨. ચોરી. ૧૩. મત્સર. ૧૪. ભય ૧૫. જીવહિંસા.
૧૬. પ્રેમ. ૧૭. ક્રિડા પ્રસંગ. ૧૮. અને હાસ્ય.

 સત્તગુરનાસતાવીશ ગુણ નીચે પ્રમાણે:—૧
જીવહિંસા ન કરવી. ૨. જોડું સર્વથા ન બોલવું.
૩. અદત્તાદાન ખીલકુલ ન લેવું (ચોરી ન કરવી.)
૪. મૈથુન (સ્ત્રીગમન) ખીલકુલ સેવવું નહીં. ૫. પ-
રીગ્રહ-ધનદોલત ખીલકુલ રાખવા નહીં. એ પાંચ
મહાવ્રત સર્વથા પાળે, ગમે તે કારણ હોય તોપણ
રાત્રી ભોજન કરે નહીં. અને પૃથ્વી. પાણી અગ્નિવાયુ
તથા વનસ્પતિ એ જીવે કાયની રક્ષા કરે; ૬ શ્રાત
ઈંદ્રિ, ૭. ચક્ષુઈંદ્રિ, ૮. ઘ્રાણેંદ્રિ, ૯ રસેંદ્રિ, અને ૧૦
સ્પર્ષ ઈંદ્રિ, એ પાંચ ઈંદ્રિઓનો નિગ્રહ કરે, ૧૧. ક્રોધ,

૧૨. માન. ૧૩. માયા અને ૪ ભોભ. એ આર ક-
 પાયનો ભાગ કરે. ૧૫. મન, ૧૬. વચન. અને ૧૭
 ક્રિયાને ધર્મને વિષે સમી રીતે પ્રવર્તાવે, ૧૮. જ્ઞાન
 સંપન્ને એટલે યથાર્થ માર્ગને ઓળખે, ૧૦ દર્શન સં-
 પન્ને એટલે સુદ્ધ સમકિત ધારે. અને ચારિત્ર સંપન્ને
 એટલે સંસાર સુખથી વિરકત રહી જ્ઞાન દર્શન અને
 ચારિત્રનો ખરો રસ ઝીલે. ૨૧. ભાવ સત્ય એટલે
 ખરી દ્રઢતાથી ધર્મને આરાધે, ૨૨ કરણ સત્ય એટલે
 પડિલેલણાદિક કરણુ જેવું હોય તેવું વિશુદ્ધ કરે. ૨૩.
 યોગ્ય સત્ય એટલે મન વચન અને ક્રિયાથી કપટ
 રહિત રહી સંજમમાં તત્પર રહે ૨૪. ક્ષમા ધારે.
 ૨૫. વૈરાગ્યવાન બને. ૨૬. રોગ આદિ ઉપજે તે
 વેદના તેજન બાવીસ પ્રકારના પતિસહ શાંતતાથી
 ખમે. અને ૨૭ મરણથી ખીલકુલ ડરે નહીં.

 સત્ત્વધર્મ તે ક્ષમા-દયા અને વિનય મૂળ કેવળી
 ભાંખીત શ્રી જૈનધર્મ. અનાદિકાળથી કર્મ જાળના
 અંધનથી જીવ સંસારમાં પરીભ્રમણ કરે છે, અધો-
 ગતીને સેવ્યા કરે છે. તે અધોગતીમાં પડતા
 આત્માને ધરી રાખનાર જે વસ્તુ તે સત્ત્વધર્મ
 કહેવાય છે.

વળી આ દુઃખદ સંસારમાં આંધળા માણસને રસ્તો
ખતાવનાર લાકડી છે તેમ સત્ત્વર્થ તે આપણને કામ-
ક્રોધ લોભ-મોહ-મદ-મત્સર-વિષય-કપાય ઇલાહિકમાં
'લીન રૂપ અંધ થઈ જતાં અટકાવીને મુક્તિનો સરળ
રસ્તો દેખાડનાર એક લાકડી છે, માટે

 સત્ત્વદેવ-સત્ત્વગુરુ અને સત્ત્વર્થ એ ત્રણે તત્વોને
યથાર્થ જાણી, જ્ઞાનથી નિશ્ચે માની, તેની સુદ્ધ શ્રદ્ધા
દ્રઢ કરીને એ ત્રણે તત્વોનું ખરા ભાવથી હમેશા આ
રાધન કરવું એ દરેક સુસ જનની ખાસ ફરજ છે.

સમકિતના પાંચ અતિયાર.

રાગ આશાગોડી.

સમકિત સહિત આચરીએ,
જૂત ખાર સમકિત સહીત આચરીએ; એ ટેક
સુગુર સમીપે રહીને અહરનિશ,
અતિયાર પાંચ પરહરીએ. જૂત
જૈન ધર્મમાં શંકા તજીને,
અન્યમત ઇચ્છા નવ કરીએ. જૂત

ધર્મના ફળનો સંદેહ કરતાં,
 દિલમાં વિચારી ડરીએ. વૃત
 પાખંડીની નહીં કરે પ્રસંશા,
 પરિચય કુધર્મે નવ કરીએ. વૃત

અથ શ્રી સમકિતના ૬૭ બોલ.

આ સડસઠ બેદ જાણીને તે પ્રમાણે વર્તવાથી
 સમકિત દૃઢ થાય છે, માટે દરેક સુચ પુરુષે તે મુ-
 જબ વર્તવા ખાસ જરૂર છે:—

સમકિતની ચાર પ્રકારની સહજતા.

૧. જીવાદિક નવ તત્વને જાણવાનો અભ્યાસ
 હિમ કરવો.

૨. આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-તથા ગુરૂની સેવા ભક્તિ
 કરવી.

૩. સમકિતથી પડેલા એવા પુરુષનો સંગ તજવો.

૪. ખોટા મતવાળાઓનો સંગ તજવો.

સમકિતના ત્રણ લોંગ

૧. જેમ કિતર દેવતા, રાગના ગણ, ગીત ઉપર ચિત્ત દીએ, તેમ ગુરુનો ઉપદેશ એક ચિત્તે સાંભળવો.
૨. જેમ ભુખ્યોં માણસ અન્નની અભીલાષા કરે, તેમ ધર્મ કરવાની ઇચ્છા રાખવી.
૩. દેવગુરુ તથા ધર્મને રૂઢી રીતે આરાધવા.

સમકિતના દસ પ્રકારના વિનય.

૧. અરિહંત દેવની ભક્તિ કરવી. બહુ માન દેવું.
 ૨. સિદ્ધના ગુણની. ,, ,,
 ૩. આચાર્યની. ,, ,,
 ૪. ઉપાધ્યાયની. ,, ,,
 ૫. ગણની. ,, ,,
 ૬. થીવરની. ભક્તિ કરવી. બહુ માન દેવું.
 ૭. સાધુજીની. ,, ,,
 ૮. સમસ્ત સંધની. ,, ,,
 ૯. ધર્મની. ,, ,,
 ૧૦. સિદ્ધાંત એટલે પ્રવચન સૂત્રોની. ,,
- એ દસેનો વિનય ચાર પ્રકારે થાય છે.

૧ બહુ ભક્તિ કરવાથી. ૨ તેમની કીર્તિ કરવાથી.
૩ બહુ માન દેવાથી. ૪ ત્રીસ પ્રકારની અસા-
તના ન કરવાથી.

સમકિતની ત્રણ પ્રકારની સિદ્ધિ.

૧. અરિહંત સિદ્ધને દેવ કરી જાણવા.
૨. સુ સાધુને ગુરુ કરી જાણવા.
૩. ક્ષમા, દયા ને ધર્મ કરી જાણવો.

સમકિતના પાંચ દૂષણ.

૧. સિદ્ધાંત ઉપર શંકા કરવી.
 ૨. અન્ય દર્શનીના ધર્મની અભીલાષા કરવી.
 ૩. ધર્મના ફળનો સદેહ આણવો.
 ૪. પાખંડીની પ્રશંસા કરવી.
 ૫. પાખંડીઓનો પરીચય કરવો.
- આ પાંચ દૂષણ છે માટે જાણીને લાગ કરવાના છે.

સમકિતની આઠ પ્રભાવના.—(દીપાવતું.)

૧. પ્રવચન સિદ્ધાંત દીપાવવા.
૨. ધર્મ કથા કહી જીનશાસન દીપાવવું.

૩. બાહર દ્રષ્ટાંત કહી જીનશાસન દીપાવવું.

૪. સાધુના ગુણુના વખાણુ કરી માર્ગ દીપાવવો.

૫. તપ કરી જીનશાસન દીપાવવું.

૬. ધર્મથી જો લગ્નધો ઉપજે તો તેથી જીનશાસન દીપાવવું.

૭. તિથૈકર દેવની રિદ્ધિ કહી જીનશાસન દીપાવવું.

૮. પ્રભાવના—લાહાણી—જૈનશાળા—વિગેરેથી ધર્મ દીપાવવો.

સમકિતના પાંચ ભુષણ.

૧. જૈન માર્ગમાં ચતુરાષ્ટ્ર કરવી, કુશળતા—ડાહા-પણુ વાપરવું,

૨. દાન આદિ ગુણુ કરી જીનશાસન દીપાવવું.

૩. સુસાધુની સેવા ભક્તિ કરવી.

૪. ધર્મથી પડતાને સુખોષ દઈ સ્થિર કરવો.

૫. સાધર્મની સેવા ભક્તિ કરવી.

સમકિતના પાંચ લક્ષણ.

૧. ક્ષમા ધણી કરે.

૨ સંવેગ—વૈરાગ્ય વાસના ધણી રાખે.

૩. નિવેદ મોક્ષાભિલાષી હોય.
૪. અનુકંપા દયાની વાસના હોય.
૫. ધર્મની આરથા દૃઢ રાખે.

સમકિતની છ પ્રકારની જતના.

૧. અન્ય ધર્મના ગુરને ધર્મ બુદ્ધિએ વાંદે નહીં.
૨. તેમના ધર્મ બુદ્ધિએ ગુણુગ્રામ કરે નહીં.
૩. તેમની સાથે ધર્મ બુદ્ધિએ વગર બોલાવે બોલે નહીં,
૪. તેમની સાથે ધર્મ બુદ્ધિએ વારંવાર બોલે નહીં
૫. તેમને ગુર બુદ્ધિએ અન્નાદિક દીએ નહીં.
૬. તેમને ગુર બુદ્ધિએ વસ્ત્રાદિક દીએ નહીં.

સમકિતના છ પ્રકારના આગાર—(છુટ)

- ૧ રાજના આગ્રહ થકી.
- ૨ ગણસઘના આગ્રહ થકી.
- ૩ કોઈ બળવાનના હઠથી.
- ૪ દેવતાના હઠથી.
- ૫ માતા પિતાના હઠથી.
- ૬ અટવીમાં બુલા પડ્યાથી.

સમક્રિતની છ ભાવના.

૧. ધર્મનું પ્રથમ, કારણ તે સમક્રિત.
૨. ધર્મ નગરનો માર્ગ તે સમક્રિત.
૩. ધર્મનો પાયો તે સમક્રિત.
૪. ધર્મ જગતનો આધાર તે સમક્રિત.
૫. ધર્મરૂપ દુધનું પાત્ર તે સમક્રિત.
૬. સર્વ વૃત્ત તથા પંચ મહાવૃત્ત રૂપ જે રત્ન તેનો નિધાન તે સમક્રિત.

સમક્રિતના છ સ્થાન.

૧. જીવાદીક નવ પદાર્થ ચીંતવવા.
૨. ઉત્પત્તિ વિનાશ રહીત જીવ છે.
૩. જીવ શુભાશુભ કર્મનો કર્તા છે.
૪. જીવ ક્રીધા કર્મ ભોગવે છે; વેદે છે.
૫. સર્વ રાગ દ્વેષ-મદ-મોહ-જન્મ જરા દુઃખની ક્ષય રૂપ જે અવસ્થા તે મોક્ષ.
૬. જ્ઞાન દર્શન ચારીત્ર અતે તપના સાધનથી મોક્ષ જવાય છે.

શ્રી નવકારસી પચ્ચખાણુ.

નવકારસીયં. પચ્ચખામી. ચઉવિહં. પિઆહારં.
અસણું, પાયણું, ખાઈમં. સાઈમં. અન્નથણા ભોગેણું.
સહરસામારેણું. અપ્પાણું. વોસિરામિ.

સુર્યોદયથી બે ઘડી સુધી ચાર આહારના પચ્ચ-
ખાણુ કરવા તેને નવકારસી પચ્ચખાણુ કહેછે.

એ તપના ફળ બાબત કહ્યું છે કે:-સમક્રિત પૂર્વક,
જ્ઞાન સહિત, ત્રિવીધ શુદ્ધ જોગથી નવકારસી પચ્ચ-
ખાણુ કરતાં નરક સંબંધી સો વર્ષના ઉપાર્જિત કર્મનો
ફાય થાય છે-અગર દેવતા સંબંધીના સો વર્ષના સુખ
ઉપાર્જિત થાય છે.

મતલબ કે સેહેજ ઠાળજી રાખવાથી વગર મુસી-
બતે અતિધણો ફાયદો છે માટે ભવ્ય જીવોએ આ
બાબત લક્ષમાં લઈ બનતાં સુધી દરરોજ શ્રીનવકારસી
પચ્ચખાણુ કરવા મહાવરો રાખવો શ્રેષ્ઠ છે.

સાત વ્યસન બાબત.

ધૂતંચ, માંસચ, સુરાચ, વેશ્યા,
પાપાશ્રી, ચોરી, પરદાર સેવા;

પતાનિ સપ્ત વ્યસનાની લોકે,
ઘોરાતી ઘોરા નરકે યતંતિ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—૧. જુગદ્ગં, ૨. માંસ ભક્ષણ, ૩ મન-
દિરાપાન (દાર), ૪. વેશ્યાગમન, ૫ જીવહિંસા, ૬.
પારકી ચીજની ચેરી, અને ૭. વ્યભીચારકર્મ (પર-
સ્ત્રી સેવન). એ સાત વ્યસન સેવનાર આ ભવમાં
તેમજ પરભવમાં મહા દુર્ગતીમાં રીળાય છે—ઘોર ન-
ર્કમાં જાય છે.

શિયળ પાળવા વિષે.

રાસડો.

શિયળ ભૂખણુ સજીએ, એ રાગ. (લીલાવતીમાંથી)
સુત સુખદ સંસારની માંય, શિયળ પાળો રનેહથીરે;
કદી મણીએ ન વહાલું કાંય, તન મન ધન તેહથીરે-ટેક.
વેર વિરોધ વધે વ્યભીચારે, ધન અખરનો નાશ રે;
પ્રતિત તેની કાઈ ન રાખે, કરે ન દાણુ વિશ્વાસ-શિં
કેવા કેવા જુઓ ભવથી તરીયા, શિયળ તણે પરભાવ રે;
શિયળ સાથે સત્ય વચન વળી, રાખો શાંત સ્વભાવ-શિં
સતી સીતાજી અને સુમત્રા, અંજના વિગેરે સોળ રે;

શુદ્ધભાવેથી શિયળ પાળીને, મોઢીએ મોઢની પોળ—શિં
શેઠ સુંદરીને શીળે ચડાવ્યા, ચંપાદનીવાન રાય રે;
શીળી પ્રીતિને થયું સિંહાસન, શિયળતણો મહીમાય—શિં
એક દિવસ જે શિયળ પળાએ, તેનો છે લાભ અથાગ રે;
નવવાડે નિલ પાળે શિયળ તે, પાર પડે બાગ્ય—શિં

જરી નહિં કરવા વિષે.

પડી આ શી વૃથા રે, એ રાગ. (શાકુન્તલામાંથી.)
સાંભળો ધર્મ કથા રે, (૨)
જન્મ જાએ વૃથા રે, (૨)
જરી રમવા જામાં જામાં—ટેક.
ધંદ્ર ચંદ્ર જેવા ઉપડી ગયાને, ઘણા થયા પાયમાલ;
નામ જેનું ભૂમાં રહ્યું નથીને, થયા છે હાલ બેહાલ—સાં
જરીથી નદ્રાવાસ મળેને, વધે અનંતો સંસાર;
ભવ સાયરમાં રખડી રખડીને, પામે ન ભવજળપાર—સાં.
એવું રે ઉરમાં જાણી તજીને, કરો શિયળસું પ્રીત;
સદ્યુગ્તને પાય પડીને, છડો એ કૃત્ર વિપરીત—સાં

પરનારીની સંગત તજવા વિષે.

વીરા વેશ્યાના ચારી, ઉભા અટારી, એ રાગ.

(લીલાવતીમાંથી)

જુઓ જન વિચારી, તજે પરનારી, નર્ક તણું છે દાર;
છે પૈસાની ખચારી, કરવી લજ્જારી, દો શીટકારી.

નર્ક તણું છે દાર—જુઓ.

સાખી.

પાણીના પરપોટા સરખી, પરનારીની પ્રીત;
વણસનાંવાર નહિ લાગે, વિચારી જુઓ ખચીત. (૨)
કહું વારંવારી, નયની થાનારી, આપણી નારી,
નર્ક તણું છે દાર—જુઓ.

સાખી.

પરનારીના સંગથી, જુઓ રાવણ રાય;
કુળ સહિત કૌરવોનો, વિનાશ થયો બાઈ, (૨)
એમ નિશ્ચય ધારી, ઉરમાં ઉતારી રમો ન જનરી,
નર્ક તણું છે દાર—જુઓ.

સાખી.

શિયળ સાથે પ્રીત કરીને, નીત બજે જનરાય;
નીતિ, ભક્તિ, રીતિ, રાખી, પામો મુખ સદાય; (૨)

આ વિનંતી મારી, છે દિતકારી, તજે પરનારી,
નકં નથું છે દાર—જુઓ.

ઉપદેશી દુહા.

ખાતકો ખીચાર કીજે, તંત લીજે તાણી;
આગતો અગન થાય, તો આપણે થઈએ પાણી.
હોડ કંઠ હાલે નહીં, સેડેજે સમરણ થાય;
દોય ઘડીના જાપને જુગન પેંચે કોય.
વિપ-વેશ્યા-નારી-નદી-આગ-જુગારી-કાલ;
એ સાતે નહીં આપણાં, તેમ આડમો ભુપાલ.
સુખદીયા સુખ હોતહે, દુઃખદીયા દુઃખ હોય;
આપ હણે નહીં અવરકું, આપણુ હણે ન કોય.
કામીકે મન કામની, જાણે દાડમ ધ્રાપ;
ત્યાગીકે મન કામની, જાણે ચુલામાંની રાખ.
અરીહંત સીધ સમરું સદા, આચારજી ઉવજાય;
સાધુ સકળકે ચરણકું, વાંદુ શિશ નમાય.
જે મેં જીવ વીરાહીયા, સેઆ પાપ અદાર;
નાથ તમારી સાખશે, વાર વાર ધિકાર.
જૈન ધર્મ મુધ પાયકે, વરતું વિષય કખાય;
એક અચંખા હોરહા, જલમાં લાગી લાય.

રાગ દ્રોણ દો ખીજહે, કર્મ બંધ ફળ દેત;
 નકા ફાંસીમેં બંધે, છુટું નહીં અચેત.
 પુરોપુરો સમકું કહે, પુરોન દીસે કોય;
 ને ઘટ સોધુ આપણો, તો મુજમુ પુરો નકોય.
 કહેવેમેં આવે નહીં, અવગુણ બરો અનંત;
 સખવામેં કેટલુંક લખું, જાણો શ્રીમગવંત.
 બાંધ્યા વીણુ ભુગતે નહીં, વીણુ ભુગત્યા ન છુટાય;
 આપી કરતા ભુગતા, આપી દૂર કરાય.

ઉપદેશી છુટક બોલ.

- ૧ ક્રોધ ઉપરાંત કોઈ વિષ નહીં.
- ૨ જીવદયા ઉપરાંત કોઈ અમૃત નહીં.
- ૩ માન ઉપરાંત કોઈ વેરી નહીં.
- ૪ અપ્રમાદ ઉપરાંત કોઈ હેતુ નહીં.
- ૫ માયા ઉપરાંત કોઈ ભય નહીં.
- ૬ સત્ય વચન ઉપરાંત કોઈ શરણુ નહીં.
- ૭ લોભ ઉપરાંત કોઈ દુઃખ નહીં.
- ૮ સંતોષ ઉપરાંત કોઈ સુખ નહીં.
- ૯ અહમય્ય જેવું કાંઈ દૂષણુ નહીં.
- ૧૦ શિયળ જેવું કાંઈ સૂષણુ નહીં.

- ૧૧ શરીર નાશાંત છે, વૈભવ નીરંતર નથી ને મૃત્યુ નિત્ય પાસે છે એમ જાણી ધર્મ કરણીનો દિનપર-
દિન વધારો કરવો.
- ૧૨ મોટ મોટા ચક્રવર્તિઓએ છ ખાંડનું રાજ્ય અને ૨-
મણીઓ સામાટે છોડી? ફક્ત ધર્મને માટેજ. તો પછી
આપણે આ તુચ્છ જંજાગરપ સુખમાં સામાટે
ટૂંક્યા રહેવું જોઈએ. ? નહીંજ !
- ૧૩ આ સંસાર ક્ષણિક ને ક્ષણભંગુર છે. સંસારી સુખ
ખોટા મધુમિંદુ સમાનઅને અલ્પ સુખ મહા દુઃખ
છે. તે સર્વ છોડી છૂવતે ચાલ્યું જતું છે. એમાં
સંદેહ નથી, માટે સંસારથી જેમ બને તેમ વિરક્ત
રહી ધર્મ વિષે પ્રવૃત્ત થવું ~ જે તન, મન અને ધનથી
ધર્મને માટે બનતો ઉદ્યોગ કરવોજ.

હાહુરા.

કામ ભોગ પ્યારા લગે, ફલ કિંપાક સમાન;
મીઠી ખાજ ખુન્નવતાં, પીછે દુઃખકી ખાણ.
તપ જપ સંજમ હોહિલો, ઔપધ કડવી જાણ;
સુખ કારણ પીછે ધણો, નિશ્ચયપદ્મ નિરવાણ.

સમાપ્ત.

છપો.

આં દુનિયાં દુખકાર, નકી જણો છો ભાઈ,
નથી તેમાં કંઈ સાર, કરો સારી કમાઈ,
દયા દાન ધર્મ, ખરું છે દુનિયાં માંડિ,
જૈન ધર્મની સેવ, તેથી સુખ થાશે ભાઈ,
દામ અધિકું ખરચો તમે,
લાખ સૌનેયાથી ખરું,
સામાયક તોલ આવે નહીં,
એણીપરે વિનંતી હું ભણું.

દોહરો

રીખલ દેવ ચરણે નમી, ગુરૂ ગોતમ ગુણવંત,
જૈન ધર્મ આરાધ્યો, લહીએ સુખ અનંત.
ખરી શીખ એ માનજો, મનમાં રાખી ભાવ;
સદ્ગુણાળન વચનની, કરો ધરી ચિત્ત ભાવ.

